

KLIMAATCONTROVERSE? TIJD VOOR DIALOOG!

Een educatieve activiteit
om de constructieve
dialoog te bevorderen

METHODOLOGISCHE HANDLEIDING
VOOR LEERKRACHTEN

INHOUD

1. Algemene inleiding **p. 5**
2. Doelen van de activiteit **p. 6**
3. Betrokken vakken **p. 6**
4. Vakoverschrijdende vaardigheden **p. 9**
5. Praktische aspecten **p. 12**
6. Verloop van de activiteit **p. 14**
 - > Fase 1 **p. 15**
 - > Fase 2 **p. 19**
 - > Fase 3 **p. 22**
7. De constructieve dialoog - samenvatting **p. 23**

1.

ALGEMENE INLEIDING

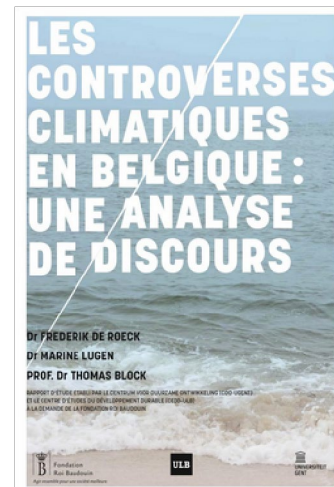
De educatieve activiteit “Klimaatcontroverses? Tijd voor dialoog!” is bedoeld voor leerlingen van de derde graad van doorstroomfinaliteit, dubbele finaliteit of arbeidsmarktfinaliteit (ASO, TSO, BSO). Rekening houdend met het concept van complexiteit, wil zij de leerlingen op een praktische en speelse manier laten kennismaken met de constructieve dialoog.

Het voeren van een constructieve dialoog berust op een aantal principes en zet specifieke doelstellingen voorop. Vooraleer de activiteit van start gaat, moet de leerkracht/begeleider dan ook de grondslagen van de constructieve dialoog leren kennen. Aan het eind van deze methodologische handleiding vind je daartoe een samenvatting. Het is echter nuttig om alvast te weten wat de constructieve dialoog niet is: een techniek om te onderhandelen en tot een akkoord te komen met de tegenpartij, een methode om conflicten op te lossen of gemakkelijker tot beslissingen te komen.

De inhoud van de activiteit heeft betrekking op het domein van duurzame ontwikkeling en handelt meer bepaald over klimaatverandering. Drie controverses vormen het uitgangspunt voor de activiteit.

Die controverses worden in het dossier dat op initiatief van de Koning Boudewijnstichting werd samengesteld door Dr. Frederik De Roeck, Dr. Marine Lugen en Prof. Dr. Thomas Block, “Duurzaamheidscontroverses in België: een discoursanalyse” geformuleerd in de vorm van de volgende vragen:

1. Is het nog verantwoord om vaak het vliegtuig te nemen?
2. Gaan we vlees blijven eten?
3. Vormt waterstof de sleutel voor een duurzame toekomst?

Het dossier kan worden geraadpleegd op het volgende adres (website geraadpleegd op 9 mei 2023): <https://kbs-frb.be/nl/discoursanalyse-duurzaamheidscontroverses>

2.

DOELEN VAN DE ACTIVITEIT

- Begrijpen dat alle meningen min of meer gegrond zijn en dat de absolute waarheid niet bestaat.
- Begrijpen hoe je argumenten voor een standpunt kunt aanbrengen en tegelijk de standpunten van anderen kunt beluisteren en begrijpen.
- Een compromis kunnen sluiten.
- Beseffen dat een discussie evolueert afhankelijk van tijd en ruimte, en van het wetenschappelijk en beleidskader...
- Rekening houden met het concept complexiteit.

3.

BETROKKEN VAKKEN

De activiteit is in de eerste plaats ontwikkeld voor de volgende vakken:

Betrokken graad: derde graad

Richtingen: doorstroomfinaliteit, dubbele finaliteit of arbeidsmarktfinaliteit (ASO, TSO, BSO)

Vakken in de doorstroomfinaliteit (ASO): Frans, geschiedenis, filosofie en burgerschap, wetenschappen (voor de klimaatcontroverse in verband met waterstof).

Vakken in de dubbele finaliteit of arbeidsmarktfinaliteit (TSO, BSO): Filosofie en burgerschap, de secties receptie-en toerismeagent, monteurs, slager en delicatessen manager, chemisch technicus, agronomie, Frans, geschiedenis. Doorstroomfinaliteit (ASO)

De onderstaande tabel geeft voor de drie vakken Frans, filosofie en burgerschap en geschiedenis aan welke UAA's en vaardigheden aan bod kunnen komen in de activiteit "Klimaatcontroverses...? Tijd voor dialoog!"

4.

VAKOVERSCHRIJDENDE VAARDIGHEDEN

De Raad van Europa definieert controverses als volgt:

“Een controversie is een thema dat intense gevoelens oproept en de mening in de gemeenschappen verdeelt. Dergelijke thema’s kunnen overal en altijd opduiken. Het kan gaan om kwesties op lokaal of mondiaal vlak, van de bouw van minaretten tot klimaatverandering. [...] Wat alle controverses met elkaar gemeen hebben, is dat ze complex zijn, dat het niet volstaat om een beroep te doen op feiten om ze op te lossen en dat ze heftige reacties opwekken, zozeer zelfs dat het soms moeilijk is om ze op rationele wijze te bespreken*.”

Door de ontwikkeling van de sociale media en het streven naar kijk- en luistercijfers in de audiovisuele media ontstaan impulsieve (of zelfs dwangmatige) communicatiepatronen die berusten op polarisatie, overmatige vereenvoudiging, meer aandacht voor de manier van formuleren dan voor het argument, enz., en die worden gevoed door emotionele overdrijving.

De Raad van Europa* stelt: “In staat zijn om gevoelige en controversiële kwesties op een respectvolle manier te bespreken [is dus een] essentiële vaardigheid in een democratische cultuur.”

Vanuit dat oogpunt moeten scholen “plaatsen zijn waar de leerlingen zich veilig voelen om deel te nemen aan debatten met mensen die een andere mening hebben. [...] Praten over controversiële onderwerpen helpt leerlingen met een andere achtergrond en levenswijze om rustig en respectvol te leren samenleven en samenwerken. Het moedigt hen aan om naar elkaar te luisteren en tactvol te praten over hun verschillen en zet hen er ook toe aan om een kritische blik te werpen op hun eigen overtuigingen en waarden en biedt hun vertrouwen en de nodige vaardigheden om die in het openbaar te uiten [...]. Door samen te praten over moeilijke onderwerpen is het mogelijk een aantal essentiële democratische vaardigheden te verwerven, zoals openheid voor andere culturen en geloofsovertuigingen, analytisch en kritisch denkvermogen, flexibiliteit en aanpassingsvermogen en ruimdenkendheid.*”

* Bron van de drie citaten: <https://www.coe.int/fr/web/campaign-free-to-speak-safe-tolearn/addressing-controversial-issues> (geraadpleegd op 29/03/23).

4. VAKOVERSCHRIJDENDE VAARDIGHEDEN (VERVOLG)

Er zijn vandaag veel maatschappelijke vraagstukken, die in veel gevallen ook controversieel kunnen zijn. Het is dus van cruciaal belang dat de leerlingen naast specifieke vaardigheden voor elk vak ook vakoverschrijdende vaardigheden verwerven in verband met hun toekomstige rol als burger.

Om die democratische vaardigheden toe te passen op de huidige klimaatcontroverses, wil de educatieve activiteit “Klimaatcontroverses? Tijd voor dialoog!” de leerlingen da ook sensibiliseren voor de vijf volgende vakoverschrijdende vaardigheden, die ontleend zijn aan de “Guide compétences développement durable et responsabilité sociétale” (Handleiding voor vaardigheden op het vlak van duurzame ontwikkeling en maatschappelijke verantwoordelijkheid) ontwikkeld op initiatief van Fecodd, Formation, éducation aux objectifs du développement durable (Training en onderwijs in duurzame ontwikkelingsdoelstellingen):

1. Vaardigheid met betrekking tot verandering.
2. Vaardigheid met betrekking tot een gestructureerde visie op de wereld van morgen.
3. Vaardigheid met betrekking tot een toekomstgerichte visie op de wereld van morgen.
4. Vaardigheid met betrekking tot een collectieve benadering en kijk op de wereld van morgen.
5. Vaardigheid met betrekking tot verantwoordelijkheid en een ethische visie.

Het is de bedoeling om vanuit het oogpunt van verandering te voldoen aan de volgende doelstelling: “een gestructureerde, toekomstgerichte en collectieve visie vormen van de wereld van morgen, waarbij verantwoordelijkheid wordt genomen en een ethische kijkt behouden blijft* [...]”.

De vakoverschrijdende vaardigheid in verband met verandering:

- Vereist het identificeren van verschillende soorten verandering, om er rekening mee te houden en ermee om te gaan;
- Stelt de vraag naar de aard van de veranderingen (verbetering, verzachting, aanpassing of hervorming).

De vakoverschrijdende vaardigheid in verband met de structurele benadering is bedoeld om:

- Een bewustzijn te ontwikkelen van de complexiteit van de processen die een rol spelen in de huidige maatschappelijke problemen;
- Te leren problematiseren om voorstellen te ontwikkelen die bijdragen aan het algemeen belang.

De toekomstgerichte vakoverschrijdende vaardigheid stelt dat we de toekomst niet mogen zien als eenvoudige afspiegeling van het heden en:

- Bereidt voor op veranderingen;
- draagt mogelijke antwoorden aan met het oog op meer veerkracht.

* Bron: “Guide compétences développement durable et responsabilité sociétale”, versie van 15/08/2019, op initiatief van ‘Formation, éducation aux objectifs du développement durable’ (Fecodd), onder auspiciën van de ‘Conférence des grandes écoles’ (CGE), van France Universités (voorheen CPU, Conférence des présidents d’université).

4. VAKOVERSCHRIJDENDE VAARDIGHEDEN (VERVOLG)

De vakoverschrijdende vaardigheid met betrekking tot de collectieve dimensie

is gericht op:

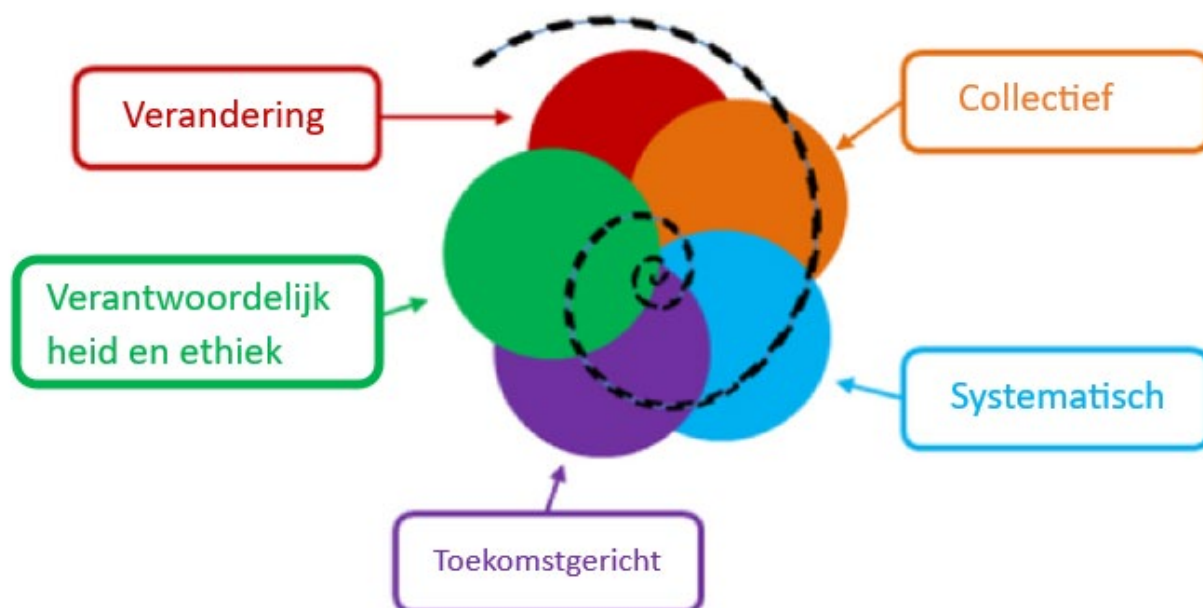
Het op elkaar afstemmen van individuele (psychosociale en interculturele) vaardigheden en collectieve vaardigheden (actie van de groep of de samenleving);

Samenwerking tussen de verschillende actoren om te komen tot complementariteit tussen de verschillende vaardigheden die slechts een betekenis hebben in hun geheel.

De vakoverschrijdende vaardigheid in verband met verantwoordelijkheid komt neer op:

Verantwoordelijkheid uitoefenen op je eigen niveau en het als een noodzaak beschouwen.

De spiraal van de 5 vakoverschrijdende vaardigheden*:

* Bron: ibidem.

5.

PRAKTISCHE ASPECTEN

Het is mogelijk de doelstellingen op het vlak van algemene, vakoverschrijdende vaardigheden (verandering, structureel, toekomstgericht, collectief, verantwoordelijk en ethisch) en van specifieke vaardigheden (in verband met de vakken) te bereiken door een, twee of alle drie de controverses te behandelen. Uiteraard zal die eerste keuze bepalen hoe complex de activiteit wordt en hoeveel tijd ervoor nodig is. Het aantal controverses dat aan bod komt en dus de indeling die je kiest voor deze activiteit, hangt af van praktische criteria. Omgekeerd is het mogelijk om de juiste praktische omstandigheden te kiezen voor de gekozen indeling. De onderstaande tabel zou moeten helpen om de juiste indeling te kiezen.

Criteria ter ondersteuning van de keuze van de indeling van de activiteit			
Keuze van het aantal controverses	Aantal beschikbare lestijden (van 50 min)	Beschikbare lokalen	Aantal leerlingen
1 controverse indeling A	4 x 50 min	1 klas- / vergaderlokaal / enz.	minimum 15 leerlingen
2 controverses: indeling B1	4 x 50 min	2 klas- / vergaderlokalen / enz.	minimum 30 leerlingen
2 controverses: indeling B2	8 x 50 min (verdeeld over twee dagen)	1 klas- / vergaderlokaal / enz.	minimum 30 leerlingen
3 controverses: indeling C1	4 x 50 min	3 klas- / vergaderlokalen / enz.	40 leerlingen
3 controverses: indeling C2	12 x 50 min (verdeeld over een aantal dagen)	1 grote vergaderzaal	40 leerlingen

Spreading van de lestijden (50 minuten):

De activiteit vereist dat het verloop als volgt wordt georganiseerd:

- Een eerste fase van 50 minuten.
- Een tussenperiode van minstens een dag tot een week waarin de leerlingen worden verzocht documentatie op te zoeken en accessoires en/of kleding te verzamelen voor de volgende fase (zie verder).

- Een tweede fase van twee keer 50 minuten.
- Een derde fase van 50 minuten.

De tweede en derde fase mogen onmiddellijk na elkaar volgen.

5.PRAKTISCHE ASPECTEN (VERVOLG) - BENODIGDHEDEN

Afdrukken

Voor de leerkracht / begeleider (zwart-wit en recto-verso)

- Deze methodologische handleiding.

Voor de groepjes (zwart-wit en enkel recto)

- De situatie- en contextbeschrijving (1 pagina per controversie). Aanvullend bij een e-mailzending: via ilovepdf.com is het mogelijk om een of meer pagina's uit een pdf-document te halen
- De kaart met de samenvatting van het standpunt van elke groep (drie groepjes per controversie). Om uit te knippen.
- Vijftien kaartjes met personages en vijftien kaartjes van burgers per controversie. Om uit te knippen.

Voor elke leerling (zwart-wit en recto-verso)

- Een woordenlijst per controversie.
- De theoretische samenvatting over het onderwerp van de constructieve dialoog, die ook te vinden is aan het einde van deze handleiding.

Indien mogelijk de PowerPoint-presentatie niet afdrukken, maar projecteren, ofwel afdrukken in zwart-wit en recto-verso, 4 dia's per pagina.

Lokalen

- Drie gespreksruimten/klaslokalen waar elk gemiddeld zeven à acht leerlingen kunnen zitten (tafels met stoelen, stoelen in een kring, enz.).

Projectie

De powerpoint-presentatie

Een projector.

Een scherm (of een ander oppervlak dat kan dienen om op te projecteren).

Een computer.

Luidsprekers.

Schoolmateriaal

- De leerlingen worden verzocht pen en papier mee te brengen.

Support

- Een zwart bord of een bord met afscheurbare bladen.
- Post-it-briefjes.

6.

VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT

Het verloop dat hierna wordt beschreven, is het standaardverloop voor één enkele controverser. Het stemt overeen met de indeling A in de eerder gegeven tabel.

FASE 1 / 50 minuten

INLEIDING / 10 minuten

De activiteit begint met de projectie van een video.

VIDEO BEKIJKEN / 5 minuten

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=byTFeeBRdxc>

"Minister Demir, u moest u schamen" - Tinne Rombouts

Zuhal Demir is een Belgische politica van de partij N-VA, die geboren is op 2 mei 1980 in Genk. In 2019 werd ze lid van de Vlaamse Regering en kreeg ze de bevoegdheden Omgeving, Justitie, Toerisme en Energie toegewezen. Ze verstregde de normen voor de uitstoot van stikstof om zo te evolueren naar een meer duurzame landbouw in Vlaanderen, een maatregel waar veel kritiek op kwam. In de video verwoordt Tinne Rombouts, een politica van de partij CD&V, de kritiek van de landbouwers op deze maatregelen. De reactie van Zuhal Demir zal de gemoederen doen verhitten, zoals we kunnen zien in de video.

FASE 1 (VERVOLG)

INTERACTIE / 7 minuten

Na het vertonen van de video vraagt de leerkracht/ begeleider de leerlingen om te reageren op de gekozen video en hij/zij oriënteert de vraag daarbij in de richting van de kwaliteit van de discussie.

Die insteek is bedoeld om, via de confrontatie met een twistgesprek op televisie, de leerlingen meteen bij het centrale thema van de activiteit te brengen.

Je kunt de leerlingen de volgende vragen stellen om hun analyse van het debat te sturen:

- Wat vinden jullie van de manier waarop de diverse sprekers en spreeksters zich uiten?

Wat belemmert deze mensen volgens jullie om in dialoog te gaan en iets van elkaar te leren?

Om te komen tot de voorgestelde controverse, die zal dienen als kader voor de activiteit, vraag je vervolgens aan de leerlingen wat ze vinden van de polemieken die het onderwerp vormt van de gekozen video.

De leerlingen worden verzocht om vrijuit te spreken. Een of twee andere meningen volstaan als uitgangspunt om de activiteit aan te kondigen en voor te stellen als een controverse.

ALGEMENE VOORSTELLING VAN DE ACTIVITEIT / 10 minuten EN VAN DE DOELSTELLINGEN

De begeleider/ leerkracht legt de leerlingen uit dat ze gaan meespelen in een rollenspel waarin een klimaatcontroverse centraal staat. Hij of zij stelt vragen aan de leerlingen om na te gaan of ze dat concept begrijpen en vraagt hen om enkele voorbeelden te geven.

Nadat de leerkracht zeker is dat de leerlingen het concept begrijpen, vermeldt hij of zij de drie problematieken, zodat de leerlingen een juist beeld hebben van de betreffende controverses: “Is het verantwoord om nog vaak het vliegtuig te nemen?”, “Gaan we vlees blijven eten?” of “Vormt waterstof de sleutel voor een duurzame toekomst?”

De leerkracht meldt ten slotte de problematiek die het onderwerp vormt van de activiteit (die kan ook via een lot getrokken worden of tijdens een vorige les voorbereid worden).

FASE 1 (VERVOLG)

VOORSTELLING VAN HET ROLLENSPEL / 10 minuten

De begeleider/ leerkracht stelt vervolgens de context van het rollenspel voor: een vergadering van burgers, beroepsmensen en politici wordt bijeengeroepen naar aanleiding van een project (in verband met de klimaatcontroverse van de activiteit) dat wordt voorgesteld door een politieke instantie (bv. de regering van een gewest beslist een luchthaven uit te breiden om meer reizigers- en goederenvervoer te kunnen verwerken).

Elke leerling moet zich inleven in een personage dat overeenstemt met een beroep, een functie, een statuut dat betrokken is bij die beslissing. De leerlingen worden verdeeld in groepjes van deelnemers met een gelijkaardig standpunt over de gekozen problematiek. Er is een tekst die kort het standpunt van hun groep samenvat en ze beschikken ook over de situatie- en contextbeschrijving.

De vergadering zal zich moeten uitspreken over het project.

De begeleider/ leerkracht zal de rol van voorzitter van de bijeenkomst op zich nemen. Om het schoolse kader (discipline, geven van uitleg, ...) te behouden, zou het goed zijn dat er een tweede leerkracht aanwezig is, die voor omkadering zorgt, zodat de eerste leerkracht dat niet hoeft te doen.

GROEPJES VORMEN

/ 4 minuten

De leerlingen worden vervolgens in drie groepjes opgedeeld van minimum vijf leerlingen per groep. Op elke tafel of op de grond in het midden van elke groep wanneer ze in een kring zitten, worden de situatie- en contextbeschrijving, de kaartjes met de personages, de woordenlijsten gelegd voor alle leerlingen en de samenvattende tekst met het gemeenschappelijk standpunt voor alle leerlingen van de groep.

KENNISMAKING MET DE PERSONAGES

/ 6 minuten

De leerlingen trekken willekeurig een "personagekaart". Op die kaart staat de identiteit van het personage, het beroep/ het statuut/ de functie, het activiteitendomein, drie van de argumenten die het personage zal formuleren om zijn of haar standpunt te verdedigen en twee elementen die zijn of haar toekomstvisie met betrekking tot de besproken problematiek beschrijven.

Er is ook een set "burgerkaartjes" voorzien voor groepen met meer dan vijf personen. Die kaarten moeten worden toegevoegd aan de vijf eerste kaarten, zodat alle deelnemers een kaart hebben.

FASE 1 (VERVOLG)

Om de activiteit optimaal te laten verlopen, moeten de groepjes minstens vijf deelnemers tellen.

De leerlingen worden uitgenodigd om kennis te nemen van de tekst die hun gemeenschappelijk standpunt samenvat, en om daarna kennis te maken met hun personage. In elke groep stellen ze zichzelf kort aan elkaar voor en geven ze ook hun standpunt over de problematiek van de activiteit (met behulp van de argumenten en de toekomstvisie op hun personagekaart). Elke leerling krijgt een kopie van de woordenlijst om bepaalde begrippen te begrijpen en bepaalde instellingen of verenigingen te leren kennen die betrokken zijn bij de gekozen controverse.

AFSLUITEN VAN DE EERSTE LES EN TIPS / 4 minuten

De begeleider / leerkracht sluit de eerste les af, die minstens enkele dagen afgescheiden moet zijn van de volgende les en vraagt de leerlingen:

- informatie op te zoeken over de problematiek van de activiteit;
- elk argument dat hun personage verdedigt voor te bereiden, door een kaart
- per argument op te stellen, met sleutelwoorden, gegevens, citaten en de geraadpleegde bronnen;
- tot slot accessoires te kiezen, een badge te maken of kleding te zoeken om hun personage uit te beelden, en die voor het tweede deel van de activiteit mee te brengen.

FASE 2 / 2 x 50 minuten

VOORBEREIDING / 15 minuten

Verwelkoming van de leerlingen, vorming van dezelfde groepjes en verdere voorbereiding/ 10 minuten

De leerlingen worden verzocht dezelfde groepjes te vormen als de vorige keer. De leerkracht/ begeleider verzoekt hen om de kleding van hun personage aan te trekken of hun typische accessoire te dragen.

Herinnering aan het kader van de activiteit, de doelstellingen en de “spelregels”/ 5 minuten

De leerkracht/ begeleider herinnert de leerlingen aan de context van het rollenspel en aan de problematiek die op de achtergrond meespeelt.

Hij of zij herhaalt ook wat er van elke groep wordt verwacht:

- Een eerste mening geven over het project waarvoor de bijeenkomst is bijeengeroepen.
- Die mening voorstellen aan de andere groepen.
- Mening en ideeën uitwisselen met de andere groepen.
- Rekening houden met hun mening.
- De eerste mening opnieuw formuleren met het idee van een constructieve dialoog in het achterhoofd.

HET ROLLENSPEL / 35 + 50 minuten

Opening van de vergadering, agenda, voorstelling van de stakeholders / 15 min.

De leerkracht/ begeleider verklaart het rollenspel voor geopend en herhaalt nog even zijn of haar eigen rol (de vergadering voorzitten, optreden als sociaal bemiddelaar, enz.) en stelt zich voor aan de vergadering (fictieve naam en voornaam).

De leerkracht/ begeleider schrijft de agenda op het bord:

- Voorstelling van de deelnemers en deelnemers: naam, voornaam, functie/ statuut/ beroep en organisatie.
- Formulering van een eerste mening in kleine groepjes over de vraag van de verzoekende instelling. Opmerking: de leerkracht/ begeleider moet de vraag duidelijk formuleren, zodat er een beargumenteerd antwoord komt, dat positief, negatief of voorwaardelijk (“ja maar, ...”) is.

- Meningsuitwisseling in de plenaire vergadering.
- Samenvatting van meningen en argumenten op het bord (door de moderator).
- Terugkeer naar de groepjes en poging tot herformulering van de oorspronkelijke mening, rekening houdend met de andere meningen. (.../...)

FASE 2 (VERVOLG)

- Uitwisseling van de opnieuw geformuleerde meningen (indien van toepassing) in de plenaire vergadering en vergelijking met de samenvatting van de eerste op het bord genoteerde meningen. Let op: daarbij is het de bedoeling om te wijzen op de evolutie, de punten waarrond de standpunten zijn veranderd.
- Discussie over de verschillende meegedeelde standpunten en zoeken naar een consensus.
- Afsluiting van de vergadering en synthese. Opmerking: ofwel is er een consensus bereikt, ofwel blijven er uiteenlopende meningen bestaan. In het laatste geval heeft de voorzitter van de vergadering (de moderator of sociaal bemiddelaar) de taak om akte te nemen van de uiteindelijke situatie.

Wanneer de agenda op het bord is geschreven, kan het rollenspel beginnen met het eerste punt: voorstelling van de verschillende stakeholders (de personages).

Formulering van een eerste mening (in groepjes) / 20 minuten

De groepjes worden verzocht een gezamenlijke mening met argumenten te formuleren over het betreffende project.

Dat kunnen ze bijvoorbeeld doen door een doorlopende tekst op te stellen, door sleutelwoorden te noteren, door een lijst op te maken met punten die hen cruciaal lijken of via elke andere vorm waarvoor ze zouden kiezen.

Ze moeten daarna hun woordvoerder aanduiden.

Meningsuitwisseling (in de plenaire vergadering) / 10 minuten

Daarna worden de groepjes verzocht hun mening voor te stellen, via hun woordvoerder.

De voorzitter van de zitting noteert de meningen op het bord en groepeerde ze als gunstig, ongunstig en gunstig onder voorwaarde(n), met de verschillende bijbehorende argumenten, kort samengevat: sleutelwoorden, cijfers, feiten, opinies, enz.

De voorzitter van de vergadering stelt de deelnemers daarna voor om vragen te stellen aan de andere stakeholders, om verduidelijking (over de concepten, de aangevoerde cijfers, de argumenten, enz.), of bijkomende informatie over hun mening te krijgen.

FASE 2 (VERVOLG)

Terugkeer naar de groepjes en poging tot herformulering van de oorspronkelijke mening / 20 minuten

Op basis van de samenvatting op het bord worden de verschillende groepjes verzocht om, rekening houdend met de argumenten van de andere groepen, punten van overeenstemming of mogelijke toegevingen te zoeken. Daarna moeten ze hun oorspronkelijke mening herformuleren, altijd met hun personage en het algemene standpunt van hun eigen groep voor ogen.

Opmerking: in dit stadium moeten de deelnemers rechtstreeks of onrechtstreeks geconfronteerd worden met de volgende vragen: tot waar is elk van hen bereid om toegevingen te doen? En om welke redenen? Zijn de toegevingen in strijd met het standpunt van de groep dat bij het begin van de activiteit geformuleerd werd?

Uitwisseling van de opnieuw geformuleerde meningen / 20 minuten

De groepjes worden verzocht hun opnieuw geformuleerde mening voor te stellen.

De voorzitter van de vergadering:

- Vat op het bord de nieuw geformuleerde meningen samen;
- Wijst, indien relevant, op veranderingen en overeenstemmende punten;
- Nodigt de groepjes met uiteenlopen meningen uit om met elkaar te praten en een compromis te zoeken.

Als er een consensus tot stand komt, wordt die genoteerd. Als er nog altijd meningsverschillen zijn, kunnen die inhoudelijk van aard zijn of gaan om terminologie. In dit stadium zal de voorzitter van de vergadering mondeling de nog bestaande meningsverschillen vaststellen.

Vermijd een stemming om voor de een of andere mening te kiezen. Het meningsverschil wordt gewoon vermeld. Het is vooral de bedoeling om de leerlingen te laten kennismaken met de voorwaarden die nodig zijn voor een oefening van constructieve dialoog in verband met een complexe problematiek.

Vooraleer het rollenspel afgesloten wordt, vraagt de leerkracht / begeleider de leerlingen om, nog altijd in de rol van hun personage, uit te drukken hoe ze zich voelen / wat ze denken over het eindresultaat (terughoudendheid tegenover de uiteindelijke consensus: waarom? Blokkering bij bepaalde punten: waarom? enz.).

Ten slotte sluit de leerkracht/ begeleider het rollenspel af.

FASE 3 / 50 minuten

ZELFREFLECTIE/ EVALUATIE

Wanneer de derde fase meteen volgt op de tweede, worden de leerlingen verzocht de kleding van hun personage uit te trekken of het accessoire en/of badge terzijde te leggen, weer één hele klasgroep te vormen en uit te drukken wat ze, persoonlijk, hebben ervaren of gevoeld tijdens het rollenspel.

Hoe hebben jullie dit rollenspel beleefd? Welk gevoel hadden jullie daarbij?

Deze fase is belangrijk om een vlotte overgang tussen het rollenspel en de nabespreking mogelijk te maken.

Identificatie van de voorwaarden die nodig zijn voor een constructieve dialoog/ 40 minuten

Wanneer de groep weer samenzit, vraagt de leerkracht/ begeleider de leerlingen om na te denken over het discussieproces dat ze doorlopen hebben.

Het doel van deze fase bestaat erin dat de leerlingen nagaan welke elementen van het discussieproces een constructieve dialoog hebben bevorderd, belemmerd of verhinderd.

Daartoe herinnert de leerkracht/begeleider de leerlingen aan de video die als inleiding tot de activiteit getoond werd. Daarbij kunnen de volgende vragen gesteld worden:

- Welke merkbare verschillen stel je vast tussen het debat in de video bij het begin van de activiteit en het debat dat jullie gevoerd hebben?
- Waaraan zijn die verschillen toe te schrijven?
- Welke zijn de belangrijkste motivaties of intenties die bepalen welke vorm een debat zal aannemen?

Daarna noteert de leerkracht/ begeleider op het bord drie kolommen: een kolom "sociale vaardigheid", een kolom "kennis" en een kolom "middelen". Hij of zij verzoekt de leerlingen om op het bord concepten, termen, principes te komen schrijven die de constructieve dialoog bevorderen en argumenten die hun keuze verklaren.

Samenvatting over de constructieve dialoog en uiteindelijke evaluatie / 10 minuten

De leerkracht/ begeleider deelt de theoretische samenvatting over de constructieve dialoog uit aan de leerlingen. Hij vraagt een van de leerlingen om de tekst voor te lezen en gaat na of de tekst goed begrepen wordt.

Tot slot vraagt hij de leerlingen wat ze vonden van de activiteit, de doelstellingen en de inhoud.

7.

CONSTRUCTIEVE DIALOOG – SAMENVATTING

De constructieve dialoog is een mondelinge uitwisseling tussen twee of meer personen met de bedoeling tot wederzijds begrip te komen en op constructieve wijze geschillen die gebaseerd zijn op uiteenlopende meningen of tegengestelde standpunten op te lossen. In een constructieve dialoog richten de deelnemers zich op actief luisteren, duidelijke communicatie en wederzijds respect. Zij trachten de standpunten en meningen van de anderen te begrijpen, ook als ze het daar niet mee eens zijn, en ze proberen oplossingen te zoeken die aan de noden van alle betrokken partijen voldoen.

De constructieve dialoog wordt vaak gebruikt in een professionele, politieke en persoonlijke context om samen problemen op te lossen en confrontaties te vermijden. Hij kan ook gebruikt worden om sterkere en positievere relaties tussen mensen op te bouwen, doordat hij een meer open en eerlijke communicatie mogelijk maakt.

7 PRINCIPES

VOOR EEN CONSTRUCTIEVE DIALOOG MET DE STAKEHOLDERS

DE MIDDELEN VOORZIEN
OM TE **VERANDEREN**

ALLE STAKEHOLDERS **BETREKKEN**
DOOR EEN INTERNE OF EXTERNE
MODERATOR AAN TE DUIDEN

REKENING HOUDEN MET
DE **VERSCHILLENDE, ZELFS**
UITEENLOPENDE **BELANGEN**

DE WAARDEN VAN DE DIALOOG
RESPECTEREN

ZICH ERTOE VERBINDEN OM
RELEVANTE STAKEHOLDERS
EN **UITDAGINGEN** TE KIEZEN

DE AANPAK VERANKEREN
IN DE **TIJD** EN DE **DUUR**

<https://entreprises-biodiversite.fr/comite21/> (geraadpleegd op 11 april 2023)

VERSLAG UITBRENGEN OVER
DE RESULTATEN VAN DE DIALOOG
AAN ALLE ACTOREN

SOCIALE VAARDIGHEDEN VOOR EEN GESLAAGDE CONSTRUCTIEVE DIALOOG

Er zijn verschillende sociale vaardigheden nodig voor een geslaagde constructieve dialoog. Het gaat onder meer om:

- **Actief luisteren:** heb aandacht voor wat anderen zeggen en probeer hun standpunt te begrijpen zonder oordeel of vooroordelen.
- **Compromisbereidheid:** wees bereid om oplossingen te zoeken die voldoen aan de noden van alle betrokken partijen, zelfs als dat betekent dat er compromissen gesloten moeten worden.
- **Empathie:** stel je in de plaats van anderen en probeer hun emoties en gevoelens te begrijpen.
- **Verdraagzaamheid:** aanvaard verschillen en afwijkende meningen van anderen, ook al ben je het daar niet mee eens.
- **Geduld:** wees bereid om naar anderen te luisteren en samen de problemen op te lossen, ook al vergt dat tijd.
- **Assertiviteit:** druk je eigen mening en noden duidelijk en respectvol uit, zonder anderen aan te vallen of te bekritisieren.
- **Vertrouwen:** wees open en eerlijk in de communicatie met de anderen en vertrouw erop dat zij bereid zijn om op constructieve wijze samen te werken.

Die sociale vaardigheden zijn belangrijk om een open, eerlijke en constructieve dialoog te houden, die het mogelijk maakt om conflicten op te lossen en de interpersoonlijke relaties te versterken.

KNOWHOW VOOR EEN GESLAAGDE CONSTRUCTIEVE DIALOOG

Naast sociale vaardigheden is ook knowhow belangrijk om te komen tot een geslaagde constructieve dialoog. Enkele voorbeelden:

- **Stel open vragen:** dat helpt om anderen aan te moedigen om meer te praten over hun eigen meningen, gevoelens en een diepere gedachtewisseling mogelijk te maken.
- **Herformuleer:** herhaal kort wat anderen gezegd hebben om te tonen dat je hen goed begrepen hebt en om misverstanden te vermijden.
- **Oordeel niet:** vermijd oordelen of kritiek op anderen, want dat kan leiden tot negatieve reacties en een eind maken aan de constructieve dialoog.
- **Zoek raakvlakken:** zoek gelijkenissen tussen de standpunten van iedereen, om een gemeenschappelijke basis te vinden en de samenwerking te bevorderen.

DE NODIGE KNOWHOW (VERVOLG)

- **Gebruik concrete voorbeelden:** dat kan helpen om standpunten te verduidelijken en kan veralgemeningen vermijden die tot misverstanden kunnen leiden.
- **Doe voorstellen:** stel constructieve oplossingen voor die inspelen op de noden van alle betrokken partijen, in plaats van alleen maar kritiek te leveren of te klagen.
- **Vermijd emotionele escalatie:** blijf kalm en rationeel, zelfs in geval van onenigheid, om te vermijden dat de dialoog ontaardt in een conflict.

TECHNISCHE EN MENSELIJKE MIDDELEN

Om een geslaagde constructieve dialoog te bereiken is het belangrijk om technische en menselijke middelen in te zetten die een open en eerlijke communicatie tussen de deelnemers bevorderen.

Enkele voorbeelden van dergelijke middelen:

- **Technische middelen:** gebruik communicatiemiddelen zoals videoconferentie, chats, e-mail of whiteboards om de uitwisseling en de voorstelling van ideeën te vergemakkelijken.
- **Menselijke middelen:** duid een bemiddelaar aan om de communicatie tussen de deelnemers te vergemakkelijken, schep een neutraal en welwillend kader voor de dialoog, zorg voor een omgeving die bevorderlijk is voor een vrije meningsuiting en om conflicten op te lossen.
- **Animatiemethodes:** gebruik technieken om een groep te animeren.
- **Gedragsregel:** bepaal samen gedragsregels voor de dialoog, zoals actief luisteren, verdraagzaamheid, niet oordelen en vertrouwelijkheid om een respectvolle en constructieve dialoog te garanderen.

Door die technische en menselijke middelen in te zetten, kunnen de deelnemers een omgeving creëren die bevorderlijk is voor een constructieve dialoog en die een open communicatie, het oplossen van conflicten en een gezamenlijke besluitvorming vergemakkelijkt.